

فصل اول

مفتویٰ

اقبال

مکتبہ شاہ سکر
اردو بازار لاہور

APR 20 1997

1377

40

APR

M.A. LIBRARY, A.M.U.

PE821

[Handwritten signature]

CHECKED 1996-97

نادرا فغان شه درویش نو رحمت حق بر روان پاک او
 کار ملت محکم از تدبیر او حافظ دین، شمس شیر او
 چون بودر خود گداز اندر نماز ضربش به گام کین غارا گداز او
 عهد صدیق از جالش تازه خدا عهد فاروق از جلالش تازه خدا
 از غم دین در دلش چون لاله داغ در شب غادر وجود او چراغ
 در نگارش مستی از باب ذوق جوهر جالش سراپا جذب و شوق
 خردی شمشیر و درویشی نگه هر دو گوهر از محیط لاله
 فقر و شاهی از ادب مصطفی است این تجلیات فات مصطفی است

این قیام آں سجود مومن است	این وقوت از وجود مومن است
فقر را در خون تپسیدن آبروست	فقر سوز و درد داغ و آرزوست
آفرین بر فقیر آن مرد شهید	فقر نادر است بر آن در خون تپید
در طواف مرقدش نمک خرام	ای صبا ای ره نور و تیز گام
غنچه را آهسته تر یکباره	شاه در خواب است پای آهسته بند
آنکه جان تازه در خاکم مید	از حضور او مرا فرمان سید

سو خستیم از گرمی آداز تو
 ای خوش آن قلمی که داند از تو
 از عیشیم تو ملت ما آشناست
 می شناسیم این نواها از کجاست

اے باتخوش سحابِ مایہو برق

روشن و تابست از نورِ تو شرق

یک زماں در کوہسارِ مادرِ خوش

عشق را باز آں تب تا بے پخش

تا کجا در بندِ مایه با شئی اسیر

تو کلیمی را و سینا سنجید

طے نمودم بلخ و دروغ و دشت در چوں صبا بگذشتیم از کوہ و کر

خسیر از مردانِ حق بیگانه نیست در دلِ او صد ہزار افسانہ ایست

جادہ کم دیدم از پوچیدہ تر یادہ گردد در خمِ پوششِ نظر

سبزہ در دامانِ کسارش مجھے از ضمیرش بہنیا دید رنگِ بے

سر نیٹے کبکباو شاہیں مزاج آہوئے اوگیر داز شیراں خراج!
 در فضائش حُجۃً بازائیں تیز چنگ لرزہ برتن از نیب شاہ پلنگ!
 لیکن از بے مرکز ی آشفۃ روز بے نظام و ناتمام و نیم سوز!
 فر بازائیں نیست در پرواز شاہان از تدروانِ بہت تر پرواز شاہان!
 آہ قوی بے تبتابِ حیات روزگارش بے نصیبانے دارد آہ!
 آں کیے اندر بخود، ایں در قیام کار و بارش چوں صلوات بے نام!

بیر زیر از سنگ او مینائے او

آہ! الزام و زہے فردائے او!

خطبات اقوام سرحد

اے زخود پوشیدہ خود ایازیاب	در سمانی حرام است این حجاب
رمزدین مصطفیٰ دانی کیست	فان دیدن خویش ایشا، ہنشی است
چیست دیں؟ دریافتن امر از خویش	زندگی مرگ است بے دیدار خویش
اس مسلمانے کہ بید خویش را	از جهانے برگزیند خویش را
از ضمیر کائنات آگاہ است	تبع لا موجد الا الله است
در مکاں و لامکاں غافلے او	نہ سپہ آوارہ در پہنائے او
تادلش سترے ز اسرار خداست	حیف اگر از خویش تن نا آشناست
بند حق و ارث پیغمبراں	اونگنجد در جهان دیگر اں

تاجہا نے دیگر سے پیدا کند	ایں جہان کہنہ را برہم زند
زندہ مرد از غیر حق دارد فراغ	از خودی اندر وجود او چراغ !
پائے او حکم بر زم غیر و شر	ذکر ادش شیر و فکر او سپر
صحن از بانگے کہ بر خیز وز جاں	نے ز نور آفتاب خاوراں
فطرت اصبعیہات اندر بہات	او بریم ز در طوفان کائنات
وزنہ از گرد راہش آفتاب	شاہد آمد بر عروج او کتاب
فطرت اوراکشا داز ملت است !	چشم اوروشن سواد از ملت است !
اندکے گم شو بقبر آن دہتر	باز اے نادان بخولیش اندر نگر
در بہاں آوارہ بیچارہ	وحدتے گم کردہ ہمدچارہ
بند بیز اللہ اندر پائے تست	داغ از داغے کہ در سیمائے تست

میر خیل! از مکر پنهانی تیرس از ضیاع روح افغانی تیرس
 ز آتش دامن حق می سوزمت نکست از بیری روم آموزمت

”رزق از حق جو مجو از نید و سر

مستی از حق جو مجو از ننگ و سر

رگل محسوس رگل را خور رگل را جو

ز آنکه رگل خوار است دایم زرد رو

دل بجو تا جاوداں باشی جواں

از تجسلی چهره ات چوں از غواں

بنده باشش بر زمین و چوں سمند

چوں جبت از نهی که برگردن برندا

شکوہ کم کن از سپهر لاچورد	جسز بگرد آفتاب خود مگرد
از مقام ذوق و شوق آگاہ شو	ذرو به صیاد مهر و ماه شو!
عالم موجود را اندازہ کن	در جہاں خود را بلن آوازہ کن
برگ ساز کائنات از وحدت است	اندریں عالم حیات از وحدت است
در گذر از رنگ و بو ہائے کمن	پاک شواز آرزو ہائے کمن
ایں کمن سماں نیز ز باد و جو	نقشبند آرزوئے تازہ شو
زندگی بر آرزو دارد اساس	خویش را از آرزوئے خود شناس
چشم و گوش و ہوش نیز از آرزو	مشت خاکے لالہ خیز از آرزو
ہر کہ تخم آرزو در دل نہ کشت	پائمال نیکو را چمن سنگ و خشت!
آرزو سرمایہ سلطان و میر	آرزو جام جہاں بین فقیر

آبِ گل را آرزو آدم کند آرزو ما را از خود محرم کند
 چون شر را از خاک ما برمی چید ذره را پستانِ گردن می دهد
 پور آذر کعبه را تعمیر کرد از بنگا به خاک را اکسیر کرد

تو خودی اندر بدن تعمیر کن

مشتِ خاکِ خویش را اکسیر کن

مسافر و آدمی شود به شهر کابل حاضر شود بخصوص علی حضرت شهید

شهر کابل با خطه رحمت نظیر آب حیوان از رنگ تاش بگیرد
چشم صائب از سوادش سرمه چین روشن پائنده باد آن سرزمین
در ظلام شب سمن زارش نگر بر بساط سبزه می غلطد سحر!
آن یار خوش سواد آن پاک بوم باد او خوشتر ز باد شام و روم
آب و براق و خاکش تابناک زنده از موج نسیمش مرد و خاک

۵ مرزا صائب تبریزی در مدح کابل میگوید

”خوشا وقتی که چشم از سوادش سرمه چین گردد“

ناید اندر حرف و صوت برار او	آفتابان خفته در کسار او
ساکنانش سیر چشم و خوش گهر	مثل تیغ از جوهر خود بے بھرا
قصر سلطانی که نامش ملک شاست	زاراں اگر در آتش کیمیاست
شاه را دیدم در آن کاخ بلند	پیش سلطانے فقیرے در میندا
خلق او اقلیم دلہارا کشود	رسم و آئین ملوک آنجہ نہ بود
من حضور آں شہر والا گھر	بے نوا مردے بدر بار عسکر
جام از سوز کلاش در گداز	دست او بوسیدم از راه نیاز
پادشاہے خوش کلام و سادہ پوش	سخت کوش و نرم خوئے و گرم جوش
صدق و اخلاص از نگاہش آشکار	دین و دولت از وجودش استوار
خاکی از نو ریاں پاکیزہ تر	از مقام فقر و شاہی با جہر

درنگا ہش روزگارِ شرق و غرب	حکمت اور از دارِ شرق و غرب
شہرِ یاسے چون حکیمانِ نکتہ دہاں	رازِ دینِ مد و جز را منتِ ساں
پیرِ دہا از طلعتِ معنی کشود	نکتہ ہائے ملک و دینِ باوا نمود
گفت از اں آتش کہ داری بدن	من ترا دامنِ عزیزِ خویشین
ہر کہ اورا از محبتِ رنگِ بوست	درنگا ہم ہاشم و محسود اوست
در حضورِ آنِ سلمانِ کریم	ہدیہ آورد دم ز فتنِ آنِ عظیم
گفتم این سرایِ اہلِ حق است	در ضعیفِ ارواحیاتِ مطلق است
اندرو ہرابتِ دارا انتہا است	حیکتا ز نیر وئے او حیرتِ کثا است
نشہ حشرِ قم بخون او دوید	دانہ دانہ اشک از چشمش چکید
گفت "ناور در جہان چارہ بود	از عسیم دین و وطن آوارہ بود

کوه و دشت از اضطرابم بجز
از غمِ بے حسابم بجز
نالہ بابانگِ هزار آہم بجز
اشکِ باجوشِ پیر آہم بجز
غیرتِ آن غمگسارِ من نہ بود
قوتش ہر باب را بر من کشود

گفت گوئے خسرو و الانر داد
باز با من جذبہٴ سرشار داد
وقتِ عمر آمد صدائے اعلیٰ
آں کہ مومن را کند پاک از جہات
انتہائے عاشقان سوز و گداز
کردم اندر اقدسائے او نماز
راز ہائے آن قیام و آلِ سجود
جز بیزمِ محسراں نہ توں کشود

بر مزار شهنشاہ بابر خلد آشیانی

بیا که ساز فرنگ از نو برافتاد است
 درون پرده او نغمه نیست فریاد است!
 زمانه کمنه بتان را هزار بار آراست
 من از حرم نگذشتم که پخته بنیاد است
 درفش ملت عثمانیاں دوباره بلند
 چه گوئمت که به تیموریاں چه افتاد است
 خوش نصیب که خاک تو آرمید ای بنجا
 که این زمین ز طلسم فرنگ آزاد است!

هزار مرتبه کابل نکوتر از دلی است
 که آن عجزه عروس هزار داماد است
 درون دیده نگه دارم اشک خویش را
 که من فقیرم و این دولت خدا داد است
 اگر چه پیر حرم در دلا الهام دارد
 کجاست نگاه که برنده ترز پولاد است

سفر بہ غزنی و زیارتِ رحیم سنائی

از نواز شہائے سلطان شہید	صبح و شام، صبح و شام روز عید
نکتہ سنج خاوران سندھی فقیر	میسمان خسرو کیواں سیر را
تاز شہر خسروی کردم سفر	شد سفر برین سبک تازہ حضر
سینہ بکشت دم بآن باد کہ پار	لالہ رست از فیض او در کوہ سار
آہ! غزنی اس حسیم علم و فن	مرغزار شیر مردان کہن
دولت محمود را ز بیاع و دس	از خانبندان او دانائے طوس
خفتہ در خاکش حکیم غزنوی	از نوازے او دل مردان قوی
آن حکیم غیب، اس صاحب مقام	ترک جوش کردی از ذکرش تمام

من زپیدا، او زپنهان، در روز	هر دور اسر مایه از ذوق حضور
اونقاب از چهره ایمان کشود	فکر من تقدیر مومن و انمود
هر دور از حکمت قرآن سبق	ادب حق گویدن از مردان حق
در فضائے مرتداد سو ختم	تا مستاع ناله اند و ختم
گفتم ای بیننده اسرار جان	بر توروشن این جهان و آس جهان
عصر ما و رفته آب و گل است	اہل حق را شکل اندر شکل است
مومن از افرنکیاں دید آنچه دید	فتنه با اندر حرم آمد پدید
مانگاہ او ادب از دل نخورد	چشم او را جلوہ افزنگ برد
اے حکیم غیب، امام عارفان	پہنچہ از فیض تو خام عارفان
آنچه اندر پردہ غیب است گوی	بوکہ آب فتنہ باز آید بجوی

روح حکیم سنائی از بہشتیہیں

جواب می نہد

راز دان خیزد شر گشتم ز فقر	زنده و صاحب نظر گشتم ز فقر
یعنی اکس فقر سے کہ دانند راہ را	بیسند از نور خودی اللہ را
اندرون خویش جوید لا الہا	در تہ شمشیر گوید لا الہا
فکر جاں کن چون نان تن متن	بہجہ مرداں گئے در میدان فتن
سلطنت اندر جہان آب گل	قیمت او قطرہ از خون دل
مومنان زیر سپہر الجورد	زنده از عشق اندے از خواب خورد
می ندانی عشق و مستی از کجاست؟	ایں شعاع آفتاب مصطفیٰ است

زندہ تا سوزاودر جان تست	ایں نگہ دارندہ ایمان تست
با خنجر شوارموز آب گل	پس بزن بر آب و گل اکیر دل
دل زدیں سر چشہ ہر قوت است	دیں ہمہ از معجزات صحبت است
دیں بخواند رکتبائے بے خبر	علم و حکمت از کتب دین از نظر
بو علی دانستہ آب و گل است	بیخیز از خستگیائے دل است
نیش و نویش بو علی سینا ہل	چارہ ساز یہائے دل از اہل دل
مصطفیٰ البحر است موج او بلند	خنز و این دریا بجوئے خویش بند
مدتے بر ساحلش پیچیدہ	لطمہ ہائے موج او نادیدہ!
یکے نام خود را بدر یاد رنگن	تار و این رفت باز آید بہ تن
اے مسلمان جسز براہ حق مرو	نامید از رحمتِ عامے مشو

پیرده بگذار آشکارا می گزین	تابه لرزد از سجود تو زمین
دو شش دیدم فطرت بیتاب را	روح آں هینگامه اسباب را
چشم او بر زشت و خوب کائنات	در نگاه او غیب کائنات
دست او با آب خاک اندر ستیز	آن هم پیوسته و این یزیریز
گفتمش در جستجوی کیستی؟	در تلاشش تا روپوش کیستی؟
گفت از حکم خدا می فدا لمن	آدمی نوسازم از خاک کهن
مشت خاک را بصدنگ آزمود	پے پے تابید و بنجید و فرود
آهرا و آہ رنگ لاله داد	لا اله الا انت و حسبک و نناد
باش تا بینی بهار دیگرے	از بهار پاستان رنگیں تمے
ہر زمان تدبیر باد دارد رقیب	تا نگیری از بہار خود نصیب

بر درون شاخ گل دارم نظر غنچه‌ها را دیده‌ام اندر سفرها

لاله را در وادی کوه و دمن از میدان باز نتوان داشتن

بشنود مردی که صاحب جتواست

نغمه را کو هسنوز اندر گلو است

بر مزار سلطان محمد علیہ الرحمۃ

خیزد از دل ناله ہا بے اختیار	آہ! آں شہرے کہ اینجا بود پادشاہ
آں دیار و کلخ و کوویرانہ است	آں شکوہ و قال و فراوانہ است
گنبدے! در طوفان و چرخ بریں	تربت سلطان محمد است پادشاہ
آنکہ چوں کودکی لب از گوشت برفت	گفت در گہوارہ نام او نخست
برق سوزاں تیغ بے زہنار او	دشت و در لرزندہ از یلغار او
زیر گردوں آیت اللہ تراش	قدسیان آں سر بر تیش تراش
شوخی فکرم مرا از من ربود	تا نمودم در بہان یزدود
سرخ نمود از سیدنام آں آفتاب	پردگیہا از فروغش بے حجاب

مهر گردون از جلالتش در کوع	از شعا عیش دوش می گردد طلوع!
وار میدیم از جهان چشم و گوش	فاش چو امروزدیم صبح دوش
شهر غزنیش لایک بهشت رنگ بو	آبجو باغسده خوان دلکش و کو
قصرهای او قطار اندر قطار	آسمان باقبة بایش هم کنار
نکته پنج طوس را دیدم بزم	شکر محسود را دیدم بزم
روح سیر عالم اسرار کرد	تا مرا شوریده بیدار کرد
آس همه شتاقی و سوز و سرور	در سخن چو بد بے پروا بسور
تخم اشک اندران ویرانه کاشت	گفتگو با با خدا عی خوش داشت

تا نبودم بجنب بر از را و

سوخستم از گرمی آواز او

مناجات جامد شورید در ویرانه غزنی

لاله بر یک شعل آفتاب دارد اندر شاخ چندین بیج و تاب
چون بهار او را کند عریا فاش گویدش جز نیک نفس اینجا مباح
هر دو آمد یک دگر را سازد برگ من اندام زندگی خوشتر که مرگ
زندگی پیغم مصافیش دلوش رنگ نعم امر و زرا از خون دوش

الاماں از مکر ایام الاماں

الاماں از صبح و از شام الاماں!

ای خدا که نقش بند جان تن با تو ای شوریده دارد یک سخن
فتنه با پیغم درین دیر کن فتنه با در خلوت و در انجمن

عالم از تقدیر تو آمد پدید	یا خدائے دیگر اور آفرید!
ظاہرش صلح و صفا باطن ستیز	اہل دل ایشیہ دل ریز ریز!
صدق و اخلاص صفا باقی نماند	”اس قلع شکست اس ساقی نماند“
چشمِ تو بر لالہ رویاں فرنگ	آدم از افسونِ شاں بے آبِ رنگ
از کہ گیر در بط و ضبط این کائنات؟	اے شہیدِ عشوہ لات و منات!
مرد حق اس بندِ روشن نفس	نائبِ تو در جہاں او بود و نیست!
او بہ بندِ فقرہ و فرزند وزن	گر تو انی سو منات او شکن
ایں مسلمان از پرستار این کیست؟	در گریہ بانس یکے ہچکا نہ نیست!
سینہ اش بے سوز و جانس بے خروش	او سرا قیل است و صویر او خموش!
قلبِ او نا محکم و جانس نشند	در جہاں کلائے او نا ارجمند

در مصافِ زندگانی بے ثبات دارد اندر آستینِ لالت و مناس
 مرگ با چوں کا فراں داند پلاک آتش او کم هب مانند خاک
 شعله از خاکِ او باز آفرین آں طلب آں جستجو باز آفرین
 باز جذبِ اندروں او را بده آں حسنونِ ذوفنون او را بده
 شرق را کن از وجودش استوار صبح فردا از گریبانش بهار

بحرِ احمر را پیوید او شگاف

از شکوہش لرزه افکن به قاف

قندھار و زیارتِ خرقہ مبارک

قندھار آں کشورِ مینو سواد اہل دل را خاکِ او خاکِ مراد
 رنگِ ہا بو ہا ہوا ہا آب ہا آب ہا تابند چوں سیاب ہا
 لالہ ہا در حُلویتِ کسار ہا تار ہا تیغِ بستہ اندر نار ہا
 کوئے آں شہر است مارا کوئے دوست سار ہاں بر بندِ محملِ سوئے دوست

می سرایم دیگر از یارانِ نجس
 از فوائسے ناقہ را سرم بوجہ

غزل

از دیر مغان آسیم بے گردش صباست!
 در منزل لا بودم از بادۃ الاّمست!
 دایم که نگاه او ظرف همه کسیند
 کرد است مرا ساقی از عشوه و ایماست!
 وقت است که بکشم میّت نه روحی باز
 پیرانِ حرم دیدم در صحن کلیاست!
 ایں کارِ حکیم نیست، دامانِ کلیمے گیر
 صد بندہ ساحلِ مست یکنہ دریاست!

دل را چسبن بر دم از باد چسبن افسرد
 میرد به خیا با بنا این لاله صحرامست!
 از حرف دلاویزش سر را بر حرم پیدا
 دی کافر کے دیدم در وادی بطحامست!
 سینا است کہ قارآن است؟ یا رب چه مقام است این؟
 ہر ذرہ خاک من چشمے است تماشا مست!
 خرقة آس "برزخ لا یغیان" دیدش در نکتہ الیٰ خرقتان
 دین او آئین او تفسیر کل در جبین او خط تفسیر کل

۱۔ برزخ لا یغیان؛ تلخ بایہ قرآن
 ۲۔ الیٰ خرقتان الفقہ والجبہا ح۔ حدیث

عشق را او تیغ جوهر دار کرد	عقل را او صاحب اسرار کرد
ماه یک مشت خاکیم او دل است	کاروان شوق را او منزل است
در ضمیرش مسجد اقصائے است	آشکارا و پنهانش آنرائے است
داد ما را ان شاء الله محو	آمد از پیس این او بوائے او
یادہ پر زور با میسنا چه کردا	بادل من شوق بے پروا چه کردا
تا ز راه دیدہ می آید بروں	رقصد اندر سینہ از زور جنوں
بیش ازین اورا ندیدم این چنین	گفت من جبریلیم و نورم بیس
یار بایں دیوانہ فرزانہ کیست	شعر رومی خواند و حندی و گریست
از مے و مے زاده و پیمانہ گفت	در سرم با من سخن رندانہ گفت

۵۔ اسرارے: تلخ بآیہ قرآنی

گفتش این حرف بیا کانه عیبت لب و بند این مقام خامشی است
 من ز خون خویش بروردم ترا صاحب آه محمد کردم ترا
 باز یاب این نکته را نه کنه پس عشق مردان ضبط احوال است پس
 گفت عقل و روشن آزار دل است! مستی و دافنگی کار دل است!

نهر باز دماقتا و اندر سجود

شد آواز او بود، او نبود!

بر مزار حضرت محمد شاہ بابا علیہ الرحمۃ موسس ملت قناینہ

تربت آل خمر و روشن ضمیر	از ضمیرش ملتِ صِدِّیقِ پذیر
گنبدِ اوراحِ سرمِ داند سپہر	بافروغِ از طوفِ اوسیمائے ہر
مثل فاتحِ آلِ ابیر صفِ شکن	سگہ زد ہم با قسیمِ سخن
ملتِ رادادِ ذوقِ جستجو	قدسیاں تبیجِ خوانِ خاکِ او
از دل و دستِ گہرِ نیلے کو دشت	سلطنتِ ہارِ دوبے پروا گذشت
نکتہٗ سنج و عارف و شمیر زن	روحِ پاکش ہامن آمد در سخن

فاتحِ سلطان محمد فاتحِ قسطنطنینہ

گر دایں ملک خداوندی نگر	لے نگاہ تو ز شاہیں تیز تر
چیتاں چینیے کمی با نیست	ایں کہ می بینیم از تقدیر کیست؟
روز و شب آئینه تقدیر باست	روز و شب آئینه تدبیر باست
چیت فردا و دختر امروز دوش	باتو گویم ای جوان سخت کوش
گر دوا گردد سپهر گرد گرد	هر که خود را صاحب امروز کرد
دوش از و امروز از و فردا از و است	او جهان دنگ و بورا آبروست
زاں که او تقدیر خود را کوکب است	مرد حق سرمایه روز و شب است
چشم او بینای تقدیر اعم	بند و صاحب نظر پیر اعم
ما همه نخچیر او نخچیر نیست	از نگاہش تیز تر شمشیر نیست
حادثات اندر بطون روزگار	لرز و از اندیشه آن تخته کار

چوں پدرا بل ہنر را دوست دار	بندہ صاحب نظر را دوست دار
ہیچوں آن خلد آشیان چہ اری	سخت کوشش و پردہ و کز اری
می شناسی معنی کز اریست	این مقام از مقامات علی است
امتناں را در جهان بے ثبات	نیست ممکن جز بکری حیات
سرگذشت آل عثمان را نگر	از فریب غریبان غنیمت جگر
تاز کز اری نصیب داشتند	در جهان دیگر علم افراسختند
مسلم ہندی چو امیدیں گذشتہ	ہمت ادبوت کز اری نداشتہ
مشت خاکش آنچنان گردید فرو	گرمی آہ از من کارے نکر و
ذکر و فکر نادری در خون تست	قاہری باد لببری در خون تست
اے ذوغ دیدہ برنا و پیر	تبرکار از ہاشم و محمود گیر

گفت می دادم مقام تو کجاست	نغمه تو خاکستان کیست
خشت و رنگ از فیض تو دارای دل	روشن از گفتار تو سینای دل
پیش ما آشنای کوئے دوست	یک نفس بنش که داری بوی دوست
سے خوش آن کو از خودی آئینه ساقی	و ندر آن مینه عالم را شناخت
پیر گردید این زمین این سپهر	ماه کور از کور چشمی هائے مهر
گرمی همت گامه می بایدش	تا نخیت رنگ و بو باز آیدش
بنده مومن سدا فیلی کند	بانگ او هر که نه را بر جسم زند
لے ترا حق داد جان ناشکیب	تو ز تر ملک و دیں داری نصیب

فانش گو با پور ناد و فانش گوے

باطن خود را به ظاہر فانش گوے

خطابت پادشاہ اسلام علیہ السلام ایکدہ اللہ بنصرہ

اے قبائے پادشاہی برتو رست سایہ تو خاک مارا کیمیاست
خسروی را از وجود تو عیار سطوت تو ملک دولت یار
از تو لے سزایہ فتح و ظفر تخت احمد شاہ راشانی دگر
سینہ ہابے حیر تو ویرانہ یہ از دل و از آرزو بی گناہ
آبگوں تیغ کہ داری در کمر نیم شب از تاب او گرد و سحر
نیک می دانم کہ تیغ نادر است من چہ گویم باطن او ظاہر است

حرف شوق آوردہ ام از من پذیر

از فقرے مرد سلطانی بگریز

ہم ازاں مروے کہ اندر کوہ و دشت	حق ز تیغ او بلب آواز دگشت
روز ہا شب ہا پتیدین می توان	عصر دیگر آفریدین می توان
صد جہاں باقی است در قرآن ہنوز	اندر آیتش کیخود را ہنوز
باز افغان را ازاں سوز بدہ	عصر اورا صبح نور روز بدہ
ملتے گم گشتہ کوہ و کمر	از جنبش دیدہ ام چیزے دگر
زانکہ بود اندر چل من سوز و در	حق ز تقدیرش مرا آگاہ کرد
کار و بارش را نکو بخیدہ ام	آنچہ پنهان است پیدا دیدہ ام
مرومیدان زندہ از آلاء اللہ ہست	زیر پای او جہاں چار سوست
بندہ کو دل بتی اللہ ہست	می توان سنگ از زجاج شکست

اونگنجد در جهان چون و چید تہمت ساحل باین دریامبت

چون ز دروے خویش برگیرد حجاب

او حساب است او ثواب است او عذاب

برگ و ساز ما کتاب و حکمت است این دو قوت اعتبارت است

آن فتوحات جهان فوق و شوق این فتوحات جهان تحت و فوق

ہر دو انعام خداے لایزال مومنان آن جمال است این جلالت

حکمت اشیا و فرنگی زاد نیست اصل او جز لذت ایجاد نیست

نیک اگر بینی مسلمان زاده است این گہرازدوست ما افتادہ است

چون عرب اندر اروپا پر کشاد علم و حکمت را بنا دیگر نہاد

دانه آن صحرائیناں کاشتند حاصلش افرنگیاں برداشتند

ایں پری از شیشہ اسلاف است باز صید شش کن کہ اواز قاف است
 لیکن از تہنیب لافینے گریز زان کہ اوباب اہل حق دارد ستیز
 فتنہ ہا ایں فتنہ پرواز آورد لات و عزتے در حرم باز آورد
 از فوش دیدہ دل تابصیر روح از بے آبی آتش نہ میرا
 لذت بیتابی از دل می برد بلکہ دل زین سیکر گل می برد

کہنہ دزدے غارت اور بلاست

لالہ می نالہ کہ داغ من کجاست!

حق نصیب تو کند ذوق حضور باز گویم آنچہ گفتم در زبور

مردن وہم زلیتن لے نکتہ رس

ایں ہمہ از اعتبارات است و بس

مردِ کرموزِ نوارِ مرده
 لذتِ صورت و صدرا مرده
 پیشِ چنگِ مست و مریضِ کور
 پیشِ رنگِ زنده در گور است کور
 روحِ باحقِ زنده و پابنده است
 ورنه ایں را مرده آن را زنده است
 آنکه حَقِّ لَایْمُوتِ آدمی است
 زلیتنِ باحقِ حیاتِ مطلق است
 هر که بے حقِ زلیتِ جرمِ دانست
 گرچه کس در ماتم اوزار نیست

برخور از قرآن اگر خواهی ثبات	در ضمیرش دیده ام آب حیات
می دهد ما را پیام لا تخف	می رساند بر مقام لا تخف
قوت سلطان و میر از لا اله	بهیبت مرد فقیر از لا اله
تا دوتیخ لا والا داشتیم	ما سوا الله را نشان نگذاشتیم
خاوران از شعله من روشن است	ای خاک مرده که در عصر من است
از تب و تابم نصیب خود بگیر	بعد ازین ناید چو من مرد فقیر
گوهر دریای قواست سفته ام	شرح رمز صبغتها الله گفته ام
با مسلمانان غمی بخشیده ام	که نه شاخه را نمی بخشیده ام
عشق من از زندگی دارد سر راغ	عقل از صبا کمن روشن ای راغ
بمکنه های خاطر افروزه گرفته ام	با مسلمانان بی پر زه گرفته ام

اچھوئے نالیدم اندر کوہ و دشت تا مقام خویش بر من فاش گشت

حرف شوق آموختم و آموختم آتش افسردہ باز آفرختم

با من آہ صبح کا ہے دادہ اند سطوت کو ہے بکا ہے دادہ اند

دارم اندر سیمینہ نور لا الہا در شراب من سرور لا الہا

فکر من گردوں میر از فیض است جوئے ساحل نا پذیر از فیض است

پس بگیر از بادہ من یک دو جام

تا در خشی مشل تیغ بے نیام

१३५१
५०

८९१५०१००
१

This book is due on the date
last stamped. A fine of 1 anna
will be charged for each day the
book is kept over time.

2 JUL 50

८५१

[illegible]